

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАЛЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭЙНТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Ханхат

1931 сэл алтынны
15 хүнүүтэн тахсар

№ 78 (4345) 1973 сэл, Бэс ийн 30 күнэ
СУБУОТА

Сманата
2 харчы

От хомууругар үрдүк тэрээһиннээхтик

Е. М. МАКАРОВА,
ССКП райкомун секретара

Оройуон тыатын хаһаайысты-
батын үлэһиттэрэ сүөһү быһыл-
ты кытаанах кыстырын тэрээ-
һиннээхтик түмүктээтилэр. Бү-
түн Союзтаабы социалистичес-
кай куоталаһыта киирсэнэр,
киилэр общественнай сүөһүттэн
бөрдүүксийи ылымга аалыу
сыл туһааннаах кэникээдэр ба-
лачча үрдүк көрдөрүүлэри си-
тистилэр. Государствога бастамы
иэспит—үүтү, эти советуонка-
лаһымы, түүлээри туттарымы бы-
лааннара лаппа аһара толору-
луннулар.

Билигин оройуон тыатын си-
рин үлэһиттэрин иһингэр тохсус
питилетка үһүс, быһаарылаах
сылын тэрээһиннээхтик түмү-
түүр туһугар тэтимм ыһыкты-
банка өссө өрө күүрүүнээхтик,
үрдүк өгөрүмтүлөөхтүн үлэһит
сорул турар.

Сүөһү иһинтэни сайыаннарымы
сүрүн төрүтүнэн сүөһүгө ми-
неральнай-витаминаах уонна
дороххой аһылыгы дэлэйдик ба-
тамизэһин буолар. Дьэ ол да
иһин «Сүөһү аһылыгы совет-
уонкатын бириэмэттэргэр ыһтар
уонна 1973—1974 сс. кыстык-
ка бэлэмнээр дьаһаллар туста-
рынан» ССКП КК уонна ССРС
Министрлэрин Советын тураах-
тара ураты суолталаах. Бу уу-
рааха сазайы быһаарылаах от
хомуурун хайпааннаатын кы-
зыллыахтык ыһымы аһытаттаах
сруктара туруорулуннулар.

1973—1974 сс. кыстыкка
оройуон колхозтара уонна сов-
хоһа 17440 ынах сүөһүнү, 11330
сылыны сыл таһаарар былаан-
наахтар. Итин тас өттүнэн ча-
һынай хаһаайыстыбаларга 7 ты-
һыманчааттан тахса ынах сүөһү
баар. Быһыл билигин хаһаайы-
стыбаларыт 45500 тонна оту,
6500 тонна сиилэһи, 5100 тон-
на сенаһы бэлэмнээхтээхтэр. Бу
улахан сорул толорууга оройуон
үрдүнэн 8 механизированнай, 14
механизированнай аһардаах эве-
нолар, 57 көлө, 48 иһин эве-
нолара үлэлиэхтэрэ. Маны таһы-
нан оройуон промышленнай, об-
щественнай тарилталар өнө уон-
на эһин аһылыкка былаан ыһы-
нан көмөлөһүөхтэрэ.

Быйыл эһин сөччө бөрдө суох
күн-дьыл буолбута өттөөһүн бы-
лаанан толорууга араахтарын
үлэһиттэ. Салкы өттүгэр олус
курбан күүнэр буолунар. сир
сигэ быта аччаата. Үгүс ула-
хан алаастар курааннааннар оту
бирбэт туруктаахтар. Онон оро-
йуон хаһаайыстыбалара минстот-
тан общественнай уонна кэтэх
сүөһүгэ сөп буолар дороххой
аһылыгы бэлэмнээр кыахтара
суох буолла. Эрилик Эристин
аатынан, Калинин аатынан, Кара
Маркс аатынан колхозтар Ноута-
ра уонна Амма үһүөр үрэхтэргэ

тахсан өттүүрүгэ тийдиһэр.
Итинник араахан балаһыанна
үөскээбитинэн, бары хаһаайы-
стыбалар өнө киирэнн хаһаан-
чытаабыр да түртүтүннэстүстө-
хтэр. Биллэрин курдук, сүөһү
аһылыгы бириэмэттэргэр эрэ со-
ветуонкалаан, билигин бастамы
хаачыстыбалаах оту, сенаһы уон-
на сиилэһи бэлэмнээхтэр. Хо-
мүр үлэтин хаачыстыа, түмүгэ
колхозтар, совхоз сайааһыччыла-
рын, специалистарын уонна
олхоттох партийнай, советскай
тарилталар салайар, тарийэр дьо-
хурдарыттын улахан тутулуктаах
буолуора.

Ааспыт сайын от хомуура оро-
йуонна хойутаан садалаабыта.
От иһин иһиле дендатын сана-
таагар ходоһаа баара-сүөгө 693
киһи тахсыбыта, 33 тонна эрэ
от кэбиһилибитэ.

От үлэс садалаабыта биһир ий
буолтун кэниэ оройуон үрдүнэн
сыллаабы былаан баара-эрэ 10,1
быраһыан толорулуубута. Ордук
улахан бытаарымы Ленин аа-
тынан колхоз Одьулууннаабы
учаастыга таһаарыта, от иһин
24 күнүгэр дэри сорох эве-
нолар өнө киирбөккө өлөрбүттэрэ.
Үгүс сирдэргэ ходоһаны көри-
һин көрүү көлөрүттөн эве-
нолар маршруттары көтүмөхтүн өнө-
булуубуттара, албөх алаастар
аһынара быдыллыбыттары.
Сорох сирдэргэ «дьыл өссө да
эрдэ, кэни түспүт ардахтар кө-
мөлөһүөхтэрэ» дьыл бытаарым,
байыны үөскүтүнүү баара. Эһин
аһылык бэлэмэр аскуола өрө-
лүү уонна тарилталар күүстэрин
түмэ тардым эһин кылааһытага.
От үүнүүтө мөлөһүү үрдүнэн,
ходоһаны киһиник өттөөһүн,
илии сирдэргэр эве-
нолары ээһи бытаанник тэрээ-
һинна суохтук ыһылаабыта. Со-
рох хаһаайыстыбаларга, чуолаан
совхозка, үгүс илии сирдэргэ өт-
төһүккө хаалбыттары. Калинин
аатынан, Кара Маркс аатынан
колхозтар салахтылара араах
учаастактарга өттүү киһибит эве-
ноларыгар бириэмэттэргэр сөт-
төөх көмө, контуруолу өгөрбөтөх-
төр. Итин барыларын содулутар
аастыт сылга оройуон хаһаайы-
стыбалара былааннаах оту ха-
һыан ыһытаахтары.

Быйыл дьыл ордук кытаанах,
онон аастыт сылга тахсыт
итэстэри хаһаалаабыт сорул ту-
рар. Билигиннэ хаһаайыстыбалар
от хомууругар бэлэмнэрин турута
мөлтөх. Үгүс сирдэргэ өттүү
техника өрөмүөнэ бүтэ илик. Тө-
һө техника, көлө, үлэһит илии
окхо туруорулара өссө да ситэ
чуоллайдына илии. Производ-

ственной муныахтар учаастакта-
рынан ситэ ыһылаа иликтэр,
билигин эве-
ноларынан быһаччы
сорулуттары, графиты тарийи
эһин хойутаабылына.

Хас биһирднн хаһаайыстыба,
партийнай тарилта субу күннэргэ
хомуур үлэтигар бэлэмнэрин ту-
рууга үчүгэйдик ыһылааан,
дүүлэһин, киһиттэргэр баар
итэстэри түргэнник туоратар
эбээһиннээхтэр.

Оройуоннаабы партийнай тар-
илта, оройуон бары үлэһиттэрин
бөйбүгө сорулутарын 1973—
1974 сс. кыстыкка государствен-
най былааннаах общественнай
сүөһүнү толору иһтэри хааччы-
лымы буолар.

Тирээн кэлбит сүткэн суолта-
лаах от хомуурун үлэтин тэрээ-
һиннээхтик ыһыта билигин со-
руктарбытынан буолаллар.

Бастамытынан, быйыл өттөө-
һүннэ дьиксиниллээх балаһыан-
на үөскээбитинэн сиббостан,
сүөһү аһылыгы советуонкала-
һыны от иһин бастамы күннэ-
риттэн тэрээһиннээхтик, киһи да-
лаһынаахтык садалаһын.
Ыраатар өттүттэри бу күннэри
аһарбаака бары иадалаарынан
толору хааччылан, үчүгэйдик
тарийи өттүүр учаастактарын
булларымы.

Иһиннэн, өттөөһүннэ оройуон
кэбиһилинээхтүн бүтүннүүтүн ту-
руоруу. Партийнай, комсомоль-
скай тарилталар, кэбиһиттэр Со-
веттара тыа сирин хас биһирднн
үлэһит киһитин, уопускалаах-
ты, бастааһын атын да үлэ-
лээхтэри, үөрэнээччилэри от үлэ-
тигар түмэ тардаалара эрийди-
лэр. Оройуон киһинээдэри бары
шөптөөх тарилталар салайааччы-
лара өттөөһүннэ уонна эһин
аһылыгы бэлэмнээһингэ коллек-
тивтарга тариллибит былаан-
нары толорууга быһаччы дьаһы-
лалары ыһыахтаахтар. Шөптөөх тар-
илталарынан ыһыттылар субу-
тунуулар тэрээһиннээхтик ба-
рыларынгар туһааннаах хаһа-
айыстыбалар салайааччылары ки-
һиннэртэн тутулуктаабы барытын
өтөрөө эбээһиннээхтэр.

Үсүһүнэн, хас биһирднн эве-
нолар маршруттары сирингэр илии сирэ,
уу от хаалбатын ситиһэр иһит-
тан бары эве-
нолар хотуурдаах
буолууларын хааччылымы. Оттүү
сирнн үчүгэйдик көрийи, тустаах
сирдэргэ иһин күүһүн эбөн би-
риһэххэ. Онон сэрбэйбиги барытын
өттөө ыһы сорулун туруоруу-
ха.

Төрдүүһүнэн, хомуур үлэтин
маннайгы күннэриттэн эһин аһы-
лыгы бэлэмнээһин. Лабактаны
хомуууга, былары быһыта өс-

куола өрөлөрүн, дьыл хаһаайы-
ларынан туһааннаахха. Быһылаабыт
былар, кууран хаалбатын иһит-
тэн, бутуулаахха эбэтэр кэби-
һэххэ уонна кууран кур оту-
һин эбэтэр тутууһунан хаһы-
нык сабыаха. Эһин аһылыгы
бэлэмнээһингэ аһаааах эве-
нолары тарийиһэххэ, былааннаабы
тарийиһэххэ, киһилэри материаль-
най уонна моральнай өттүннэ
үлэһэ көтүлүүр дьаһаллары
ыһыаха.

Бэһиннэн, өттөөһүн бастамы
күннэриттэн бары эве-
нолар иһин ардыларынгар социалистическай
куоталаһыны тарийи. Респу-
бликада уонна оройуонна өттүүр
эве-
нолар, биригээдэлэр иһин ар-
дыларынгар өттөөһүннэ соци-
алистическай куоталаһыны угулу-
буларын киһиник пропаганда-
лааха. Хас биһирднн өтчүт, эве-
но, биригээдэ, үчүлөстөх, өдө-
лөнө тустаах үрдүтүлүбүт эба-
һытатыһылаах буоларын си-
тиһэххэ.

Аһыһынан, олхоттох партийнай
тарилталар бу күннэргэ ыһтар
партийнай-тарийэр, партийнай-
политическай үлэһитнн бүт-
түннүүтүн сүөһү аһылытын
бэлэмнээһин сорулутарын сити-
һиллээхтик быһаарымыга туһа-
һыны. Политинформатордар, аги-
татордар үлэһитнн күннэргэ хонту-
руулаахха. Хомуулаабы өттүү-
ларга көрдөрөн агитацияны тү-
сарай ыһыа өгөрүөххэ. Отчутта-
ры хаймааттарынан, сурунаала-
рынан бириэмэттэргэр хааччы-
лааха. Олхоттох куотууга тө-
рөдүлүннэри күүстэригэр
аһыттылаабы тарийи үлэ-
лээххэ.

Сэттиһинэн, эргин тарилталар
өтчүттэри балаака таһа-
һынан, аһы таһастарынан, илии
хотуурдарынан, ат тариллэриннэ
уола, субу күннэргэ хааччы-
лаабылар. Ыраах учаастактарга
өттүү тахсыт эве-
ноларга аһылаабы аһааха. Отчуттар-
га эти, өрөрүт аһыан көһсөрбө-
лэрин, аһын да араас бөрдүүк-
талары аһылаабыны тарийиһэххэ.

Өскөтүн өттөөһүннэ бука ба-
ры дьикнээхтик туруулааха, баар
күүһү сатаан аһтаран туруорда-
ха уонна онон кууа сэрбэйбиги
барытын хомуулааха, илии сирин,
уу отун кыраны да хаалдыр-
тааха, быйыл да сүөһүгэ көлөр
кыстыкка сөп буолар аһылыгы
бэлэмнээр кыах баар. Ити барыта
билигинтэн бэйбигиттэн, хас
биһирднн рабөчайтин, колхозда-
тан уонна сулуускалаахтан—
оройуон үлэһиттэриттэн бүтүн-
нэрттэн тутулуктаах. Бу бы-
дыһыктаах быһаарылаах са-
һыны күннэргэ бары күүһү
сүөһү аһылытын бэлэмнээһингэ
туруоруун!

МОЛДАВСКАЯ ССР. Тирасполь-
тан Украина границатыгар тии-
йэ сүһүнэн улахан сад 30 ки-
лометры тайыыр. Слободзейскай
оройуонна олодуулар бу «Ильич
кэриһэ» дьыл агропромышлен-
най комплексы айыы Бүтүн Со-
юзтаабы ыһчат-комсомольскай
ударнай тутууһун биллэрилли-
битэ. Сад отоннору Москвага, Ле-
нинградка, атын да промышлен-
най киһиннэргэ быйылгыттан би-
риһэ.

СНИМКА: коммунист Е. Го-
ряйнова (ханас дьыл) биригээ-
дэтигар партия Слободзейскай
оройуоннаабы комитетын Кыһыл
знамента туттарылына.

Е. Драйшнер фотота.
ССТА фотохрониката.

БҮТҮН СОЮЗТААБЫ

КУОТАЛААБЫ ВАХТАТЫГАР

Былаан аһарылына

Оройуоннаабы лесопункт кол-
лективна (начальник таб. Дьыл-
ковскай Д. Ф.) быйылгы дьыл
бастамы аһарыгар 51000 сол-
куобайлаах ыһыа бөрдүүксу-
һа өгөрүөтүн былаанна 51889
солкуобайлааһын толордо. Бу
кэниэ 5400 оннугар 3755 кубоме-
тр өттүк мас советуонкалаһына,
5400 кубометр өттүк мас таһы-
лаахтаага 5462-нан, 10000 сол-
куобайлаах өгөрүлүүт бөрд-
үүксуһаны батарымы былаан
40965 солкуобайлааһын тол-
рутууулар.

Бийиһэ ордук Баранов Ле-
онид Алексеевич салайааччылаах
эве-
но үчүгэйдик үлэһитнн бө-
дүһүннээххэ сөп. Ол курдук, бу 5
кэһиллээх эве-
но сыл алта иһы-
гар 840 оннугар 1130 кубометр
өттүк мас советуонкалааһа.

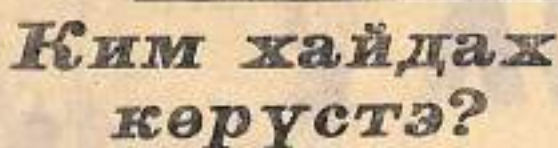
М. ЗВЕРСТОВ,
лесопункт маастара.

ЭЛБЭХ ЭНЕРГИЯ

Чурапчытаабы дизельнай ав-
томатическай электростанция
коллективна сыл аһарыгар бы-
лааны таһынан 66,9 тыһыанча
киловатт-часынан элбэх энер-
гияны өгөрүө ситистэ. Ити аһы-
ныт сыл бу кэнигэр тэһиһэтэ-
ха, 3 мөлүйүүн 434 тыһыанча
киловатт-часынан ордук.

Быйыл Одьулуунна уонна
Уһун Куолга дэри үрдүк күү-
рүүлээх сага электростанция ту-
һаа киирдэ. Сыл үһүс квар-
талыгар 1000 киловатт-час
кыамталаах электровагон холбө-
нууна, станция күүһэ-уола
улаатыра.

Н. ДЕРГУНОВА

—Дойду үшүттөн уруксу кырдуу оту ылар
ылаах суох буолда. Алаастарбыт үксүлэрэ ку-
рааллаһааччылар. Аһына да тура сырытта. Балта-
раа тыһымача гектардаах сиргэ аһынны утары
аһааччына илүүтүбүт.

Болхон түүрт үеэс астандарагтай сүүрбэдийнхнээ барьга 80 огтуу Нутарига танаараг-бигт Түүрт АТ трактор ол дон туттар сэнтарин-снбэртэллэриг тийэн онго барар. Дону олохсун, ходоуаны буллари киригээ ол дайду сирин-гэгун үүгүйдик билэр М. Ө. Луковцевы ылт-гыбыт. Ити эменелэр, гөрдүс-бэниг учаластар индэрмичинэ түүрт сиринэн түүүхтэрэ.

Мэгийг үрээдэг, Сэргэ Бэс төрдүүн биш мөхөнсөвний агардаах, биш кэдэ зөөнотун хайхэмттар бичигдээр. Онно отчуттары өсгөө биш мөхөнсөвний бичигдээр. Халааныга Хонтово бичигдээр, мөхөнсөвний агардаах зөөнотун халааны, сүүрбэчээ бичигдээр зөөнотун биш. Бөө үрээдэг отчуурга. Чакхартан биш кэдэ зөөнотун агардаах.

Итгнн тахынан учластактар ахсын үстүүгн тийнз ахсаалынаах эвдөддэр тарилшынналар. Олох-тоох сулууспааахтары уонна пенсионердары оттоолуонна тирдарга хансагын бара турар. Бөөс Кайаайн оройуонуттан оттуур сир ыларса ту-руонсабыт.

Хэс бигдний нэгдэж эхэлсэн хувьд үүнийг хүлээн зөвшөөрч, өөрсдийн байдалыг сайжруулахын тулд тус тусад нь ажилладаг боловч тэдний хоорондын харилцааг дээшлүүлэхийг хүсдэг.

Хэс бигдний нэгдэж эхэлсэн хувьд үүнийг хүлээн зөвшөөрч, өөрсдийн байдалыг сайжруулахын тулд тус тусад нь ажилладаг боловч тэдний хоорондын харилцааг дээшлүүлэхийг хүсдэг.

тиретибит. Наблюдения хомбууга өсүүлэ өд-
лөрүн зоонозаларын тэрийэн үлээлээн эрбигэ. Ха-
лахымт өсүүлэнтэн үөрэнэлччилэр маяг бэрбэ
саралдаатмалар.

Ити амтаталаабыг үрэхтэрбэр—Амны, Бэрэ
днэхилэр от зайын бастакы күнээрхтэн, озно
хирлөхтөн бэрээхтэр.

И И И И

Оттон Азиза ишарин курдук беттемилеш халы-
каларга совхоз Селовыстаагы отделениетын
управляющей А. Е. МАНАРОВ бу курдук иди-
сини.

—Амьд хөмдлөрүү бийнх сэдвэн уу илбэ-
тага. Ол ирмэр кэлиг түнхүт эрлэхтэр от үү-
пүүтүгэр тууналылаара чэхчн. Уонслайант,
хөдүлэлэр түрүктэра быларамынгыга тийхэт
көстүүдэхтэрин иһин, дьон савлэста кэлбит дьы-
аа тизэххэ илбэ.

Бийиги баруун тэвсэг зэвсэгт тэрийдэбт. Тэдгүр механизацинхыг Д. Д. Егоров, механизированный ангарларыг Н. Н. Захаров салгайлаххара, отог кедлэххотүрү А. Н. Иванов, В. К. Федоров далайлан үлээлэххотүрү, Окула үлэнигчлэххотүрү окко кедл зэвсэгтүрү кингэллэр, Кингэллэр Г. Г. Устиновы сиймэрдийлэт. Отделение салгайхаттара (зэвсэгт Д. Д. Петров) уонна бостууххара (зэвсэгт Н. В. Егоров) бэйэлэрэ тусга кедл-илин күүнүкэн оттуххара. Бир илин зэвсэгтүр зэвсэгтүрү Е. П. Семенов далайла. Отог илиннэн оттоочу кырдараххотүрү Н. Г. Собакин салгайлан үлээлэххотүрү далайла.

Бийн 3100 тоннны агтуулахыг, 600 тоннны сийлэлт агтуулахыг үснэ 400 тоннны сийлэлт агтуулахыг. Урукуга тэгнээх, бичлээг улаан, эблэлт тувар.

Бигрдин зэвсэглэрийнхэн өгтүүр хэдхэнхэн ты-
ран, бэлхэнхэн тнэрлэн туралыт. Зэвсэгдэргы-
лан бэлр-сүх эрхээр дэонорбугуун туртэргы-
буг.

Итарас-бичарас билигтүн да элбэх. Ат кол
суга тугеда плек. Келе терилэ одох тийбэт.

МОСКВА. Промышленность ба-
ры салгаларыгар алмазтаах ин-
струменттар туттулуулара сым-
ахын улам кичирэн ийэр. Ол-
лукта бөрүлүгүттэн оттобуллу-
бут араас чочуйар круттар, са-
бирлиактар уонна бүтүн кри-
сталлары туһалан оттобуллу-
буттар уо.д.а. инструменттар.
Итинник инструменттары оторуу
конструкцията итиннэ техноло-
гията Алмаз уонна инструмен-
т бүтүн Союздары научнай-чин-
чийэр уонки конструкторско-
технологическай институттар
(ВИНАИМАЗ) ырыталааллар.
Субу маана саамай билигин
техниканы туһаран билигин дей-
лүүбүтүгүр хостонор алмазны эм-
үөрүтөллөр. Оппус чинчийиллэр
түмүктөрө кытаахтарынан
айыртар алмазтыанс хаалсыба-
рына неизвестный матырыйаал-
дары айарга көмөлөһөллөр.

СИМОНОВА: инженер А. М. Налетов электронной микроскопии алмаз туулуун чинчийер.

КОММУНИСТАР КОЛХОЗ ПРОИЗВОДСТВОТЫН САЛАЙЫЫГА

КРАСНОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ.
Красноармейской оройун Мичу-
рин затынан колхозун сирз-дой-
дута Кубень хочоларугар баар.
Мавна билигки инженерней ги-
дротутуулар дьэндэстилэр. 10
тыһыһынча гектартан—4300-һэ.
он иһинер 3200 гектар рис ыһыл-
лар сирз сиигиридиллэллэр.

Сэлтэн-сүл хангайны бэлчээр-тайр, мөлхөтгээхтэр олохтой уйгуу, минхэр културнай нэрлүүлээрз түргэн тэгийнэй үүнэр-бичхаттар сувагу нитэр бериаларга, рис үүнэрээр зөөн-ларга үлэлий үүрз-кото тийэлээр, трактордор уонна комбайн-дар штурвалларыгар өлөрөллөр.

Производство бары участанта-
рын үлэни таптыыр, тэрээһин-
нээх коллективтарын коммунист-
тар уонна комсомолецтар, кол-
хознай тутуу ветераннара, акти-
вистар баһылыыллар-һөнүлүүл-
лэр. Колхозу РСФСР Верховнай
Советын депутата, Социалисти-
ческый Үлө Геройа И. В. Мар-
новскай салайар, партийнай ко-
митет секретарынан В. А. Мура-
вьева талымлыбыта. Кини түөрт
сыл колхоз ыһаабынай агроно-
мунан үлэһэбитэ.

Партком уонна цеховой пар
тийнай тэрилтэлэр билигин сүүр
болломторолорун социалистическ
уотталаһыны сайаһына, бы
ааннары итисинэ эбэхээтэли
мбэллэри болдохторун иннинэ
лорор иһин ахсуһууга туһаа
длар.

Колхозна нэгддэрү интигэ
мүстэни экономика

үзгэртээхнй ылар. Ааспыт үөргх
дылыгар эконоическай билии-
лэр төрүттэрин үөртэр 20 оскуо-
паларга, нурууоктарга 1000 нийи-
дэринтаммыта, 120 нолхостаах
коммунистическай үлэ оскуолала-
рыгар үөргхмүтэ.

Техсус пятилетка үнүс. би-
наарымылаах сылыгар келхэс үлэ-
һит дьоно гектар ахтыттан 60
центнер рис үүнүүтүн хомуйарга
государствога 16 тыһынча тон-
наны атыһылырга эбэлээтэлэс-
тибэ ыһыммытара.

СНИМОНТАРГА: Мичурин затын нэн колхоз риг үүнээр планта шилдэгээр.

1 М-дээх отделенииса «Байобусуе листон» усчараттаах нүе-мэрин табаары. Хангастан ун-дизин — редактор М. И. Мендель, радиоллегия чилизиннэрс Л. П. Фролова уонна А. Г. Кривошей.

Е. Шулепов фотота-
ССТА фотохронината.

ҮҮТ АДЬАС ЫРААС БУОЛУОХТААХ

Үгүй аһы — үгүй, сүмэйн суораты уо.д.а. грек омук үө рэһтээхтэрэ дэлгэр дараһы «оло сүмэһинэ» диэн заттыахтыр дуо? Үгүй ас барахсан кырдый ас мтөөһүн үтү» аяааллах.

Үүхкн киһи организмнгар пал-
далаах үгүс элементнэр бааллар.
Ол да иһин үүтү тоһиа үтү бо-
родуустаналары аһоруттуу аһыны
тоһиа хлалчстыбатын түһсарыы-
һыһууһууһуу соруу.

Ордук улахын бодромто манар
ынахтар фермаларыгар уурул-
дуохтаах. Хаа ферма айыа үтүт
ыарастык ыан ыалары уонин
астыгары маадалаах устуубуйа
тэрийиллээтээх. Хомойууа-ыһын
ты көрдөбүт бийиги пройтөмүт
хаһалаастыбылаларын фермалары-
гар мөлтөхтүк өлөхтөнөр. Ол кэр-
дук, ынах сиинини сууйар, сө-
төр тэнгас маныыһыт айыа

баар буолабатах. Баар да өсүр-
дөр үксүгөр кирдөөх, эргэ буо-
лааччылар. Анирдаа итинтн д-
тэйтэрөн маманат үүт кирдөөх
куйдаа айттынаах буолааччы.
Манык чахчылар оройуочму
спамай бодон, ынахтаах хайла-
йыстыадырлар — Сүбүрүгүска
аатынан совхозка уонна Ленин
аатынан колхозка ордук чааста-
тык тахсаллара кийини донсина
1930.

[illegible]

Бу улахан итгэс шинжлэлийн
туурталаар наад. Хэс бичир-
дэг шинжлэлийн ишарыг бичсэн,
отгон асгийг үүдү асгийн уон-
на харийны бичраабын асгийн
хэлбэрэг оуах туурууах туураах-
таа.

Бу аймаага биригдэнгирлэр, специалистар наадлаах усулзобуйаны тэрийэр, күнүстэ хөнтүрүлү олоххуур эбээкилэстэхтэр. Ылларч ах миннээ-синньон суулар, готер, оттон байа илһитин 0,5 биригдэнгирлэрч хлораминнаа, үүт күтүлэр илһитин сата суурадаһыннан суулар, ама, түүх хыялибтатлах бэстөөдүр.

Г. МОРДОСОВ,
оройуен санитарнай врачын
командир чүтү.

Д. ЯКОВЛЕВ,
Чурапчы олохтообо.

ДАССА ХОНТУРУОЛЛУУР

**Общественной көрүүнү
тэрээһиннээхтик ыытыахха**

С СКП КБ уюмга СССР Министрлердин Советин соруудахтарынан дайду үрдүнэн материалънай ресурслары туһаныы туругар 1973 сылга Народнои хонтуруол органиинарынан маасибай барбэрлэктээр ытыллаллар.

Норуот хайаайыстыбатын са-
йынарына 1971—1975 се-
былааныгар СССР XXIV съёһин
Директивадарыгар массыына
оҕоһуутугар хара металлургия
прокатын 18—20 бырыһыан,
Промышленностька өттүгү, элек-
троэнергияны у.о.д.а. материаль-
най ресурсалары, сырьену 7—10
бырыһыан, цемени 8—10 быры-
һыан, түтүү матырыйаалын
18—20 бырыһыан, түшүк тал-
һы 10—12 бырыһыан кэмчи-
лиргэ сөрүк түрүөрүдлүбүт.
Матырыйааллартан оҕоһуудлар
бөрдүүкөүбэ себестонноһун биир
бырыһыан чыңаттын дойду үрдү-
күн национальнай дохуоту 3—4
миллиарда солкуобайынан улаа-
тыһынарар.

Дээдэлзэйн тухаа барытыгар
дэмчлэлийн рожимин күүхүр-
үүгэ партия уонча правитель-
ство улахан болдомтолорун уу-
баллар. ССРС Министрдерин Со-
ветын 1972 сыл ахсынның 15-
күнүсүгэ уураадынан бары ми-
нистерстволары, ведомстволары,
союзнай республикалар Министр-
дерин Советтарын ведомственной
предприятиеларга производства
материальнай ресурсалары - кэм-
чилэлийтэ соруудахтары тизэр-
дэллэрингэр уонча 1973 сыл са-
патыттан даа матырыйаалы уон-
ча сырьену ороскуоттааһын
нуорматын олохтуулларыгар, ол
туотугар кэмчилэлийин сити-
бэлэнигэр соруудаабыта.

Манан сибээстээн ССРС: Пароднай Хөнтүрүөлүн Комитета ССРС Госпланын, Бииш етатупааппенины уонна Госбаны кытаары 1973 сылга материалнай ресурсалары туһаныы туругар мажарай бэрэбэркэлэри ыгытарга быһаарда. Бу бэрэбэркэбэ профсоюзнай, көмөсөлөскэй тэриктэлэр, специалистар, рабочайлар, колхозтаахтар активнай кытыаны ылыахтаахтар, ССРС өбүкөмүн бөрөтэ бары партиянай тэриктэлэри ытыклар бэрэбэркэбэ сөптөөх көмөнү уонна саалтаны өлөхтүүлэригэр сөрүдүхтээтэ. Республиканскэй уонна оройуоннаабы комиссиялар тэрилиннэлэр. Хөнтүрүөл үлэһиттэрин мунньагар кинигник көсөтүлүлэ, инструкторнай семинарлар ытытынылар.

Материальный ресурслары ту-
һанымыга бийиги оройуон хайла-
һастыбаларыгар уонна пред-
приятеллэригар улахан этэс-
төр бааллар. Ол курдук матыры-
йады, сырьену ороскуоттааһын-
на ханнык да норматив туту-
һулаубат, тутуу уонна отлук ма-
һачи собоһуопсалааһын уонна
ороскуоттааһын туох да мээрэй-
суох үлэһит этнигинэн ытыл-
лар, ардыгар үлүннэриллээ көр-
дөрүллэр. Тоһө эмэ ыраах сир-
тэн тнэллэн аҕалыллыбыт цеме-

ни, комбинировану аһагас хадлаан
ашигыг сэтгээрэн буурту олоруу
табаарьлалар. Түүнүк тэдгээн
үлээнигэ, сүлээнигэ 20—30
бырһылаан алдһаар.

Халаайыстыбаныйа, харыстанылаа суох быһыы чакчыларыт сир ахсын кэриэстэ көрүүххэ сеп. Холбоор, халаайыстыбадарга, тэриэстэлэргэ сэтчичкэри суох буолан, электроэнергияа толору кууһунан ааран төлүүдөр, күчүстэри туһата суох уотаналлар. Халааһынай быһыыттан тоннаан уматык таах тохтор, биэдэрэни апармакаланаллар. Уматык шофер, тракторист төһөнү этэринэн өрөскуоттанар. Араас оборудованиэ (КВ өһөхтор, станоктар, прибордар, двигателлэр у.д.а.) ыппылан бараннар хаас-ома сукта таах сытан, куһааран көрүүтүн-харааһыттан эрдэ туһаттан тахсыллар, үлээтэхинитинэ да кинилэр толору күүстэрин кыайан тутаммашпыт. Сороһор илалата суох сайпакча чаастары, оборудованиэны, сырьену элбэхтик муһууһа таах сытырабыт. Кыратыттан ылалар, быа-туһах, атырдыах, кыраабыл хураах араас инвентардары харыстааһын суобууттан маассабайдык алдытыллар, ханна түбэһиэх быраадылар. Сүтүк, алдыһыны-кээһини иһин туһааннаах дьонтон эрдэбил өһөһүлүбүт.

Бэрэбиэрэлэрэп хайдах мытар
гукунан биирди саллаа уааларга
чоччу айымылар народнай хонту-
руул группаларыгар тирдэллин-
нэлэр. Онон ианна сохор тэнээ-

Кини бичируудастарыгар сүбэлэри
бээрэбит. Партийнай тэрилтэлэр
хаг бириднэ биригээдэлэринэн,
участастарынан, отделениелары-
нан үөһэ тэрилтэлэринэн бэрэ-
биэркэлэри салыан ыктар кочи-
сиялары тэрийиэхтээхтэр, кини-
лэр председателлэринэн народнай
хонтуруол туруулазынан предсе-
дателлэлэр буолуохтаахтар. Чи-
алансаар профсоюзнай, комсо-
мулесткай тэрилтэлэртэн, специа-
листартан уонна бастыг рабо-
чайылартан, колхозтаахтартан ала-
таллаахха. Маны тыһынан кол-
хозторга, совхозка бэрэбиэркэ
барыатын салалар кини кочи-
сиялары тэрийиэххэ кыага.

Барабырканн иштэн бэлэ-
нын программа бэлэнтэн
нотуохха. Ону үдэ бары сала-
та хойдлаахталах. Итинэ сөп
түбэтинэран коммунисчизмни-
рин абэтинэстэрин үдэриэхха
уонна активтартап сыйыларан
бирэохха. Холубур, автотран-
спортнай парк үдэтинэ, ум-
тиска, оттуу, деловой мас у.д.д.
тутуу матырыйалларын өрө-
күтүтүр, оборудованиены, ин-
вентари туһаныыта.

Манхайгы бэрэбиэркэ түмүтүн комиссия от айыгар дууллаһан, көстүбүт итэстэри туоратар дыһыллары ылыахтаах, салаалара өгүлэри киллэриэхтөөх. Бэрэбиэркэ сылы быһа ыттылар. Оһоң бу улахан сүөдүлээх дыһалы олоххо киллэрингэ үбүлүчү болуоһуну ууран маассабай бэрэбиэркэлэри тэрээһиниэхтик ыттылар.

С. ЗАХАРОВ.

Народный хонтуруул оройуон-
назгы комитетын председа-
тель.

КОМИТЕТ САҲА САСТААБА

Үлэйтэр депутаттарын XIV
ырыллах оройтоннаады Со-
тун бастагы тараһин сессия-
гар Народай хонтуруол оро-
ннаады Комитетын яаньыг сас-
тааһа тараллаа.

Захаров С. А. — Комитет пред-
дателя.

Собанин С. А. — Кошунтг пред-
дэтлани солбуулааччы, райсо-
т испадкомун тмд хэлсээгье-
лбатыгар управлениетын стар-
ий буюуагтсга.

Макарова Е. М. — Комитет чина, СССР райкомун секретар

Нова Т. В.—Комитет чилизације,
БСДБС районун иккис секре-

Турангаев А. Г.—Комитет чи-

лианэ, эройуоннаабы «Сага
одох» хайыат редакторун сэдү-
йэаччы.

Нандинская И. И.—Комитет
«Искра», райсовет исполкомун
культурада отделение сабиндисса-
йа.

Зворстев Н. Е. — Комитет чин-чигэн, тидэ хавалымсугаагдан бородуунгаларын сорогуюнгалалыгга уонна халыстыбаага сорогуюнгалары кылабынай инспект.

Сносов И. Н.—Комитет член, оройуон архитектора.
Лыткин Е. Н.—Комитет член

но, «Сельстройтрест» оройдон-
налары ходрасчетнай мехуцаста-
тын болуогунууэтарын бирите-
дипире.

*Үүнүүнү көрүү - харайыы
уталытлыбат соруктара*

Ленин атынан кодхос Ойу-
уналды, участкагэр уонна Су-
руускай атынан соххос Хаты-
таады отделениегэр баһы-
ны хойутаан сайыа, бүтэй
баданык оҕоруу итинэнэ
туууктар тустаах үлэлэригэр
иниэтинэнэ суох сыһымнаһа-
ныа түмүгэр бурдук үүнүүтүн
ойуу маласбайдык төпсөтү-
үнэнэ таһаарылынны.

Оройуон хаһааймстыбаларыгар
хортуонпуйга үүхү куттарым хо-
дотун сараламна. Манна түрү-
дү үйүбэттөр, савга кээхкэттөр
киссөткэй станциялар уонна
лахтатар устанонилар ара-
дыл иликтэр. Соххоон ардах-
тар устанонка монтажны добу-
стан, хортуонпуйга уруу кутта-
рынны ыһыппакка өлөрөллөр. Ле-
н аатынан, көдхөхкэ уонна
аххока оҕоруот аһын рассад-
хыттарын өлөрөллөрүнн.

Ленин аатынан, колхоз Айма-
таары учаластагар саяскы ыһыа-
ны ыһтыагы, наары хорутууга,
подолженик ыһытыагар ууну
ардахтатан куттаргыа улахан
бытаарымылары таһаардылар.
Эрилик Эриетин аатынан уонна
Карл Маркс аатынан колхозтар
наары хорутуу былланын тотор-
бокко отороллор.

Народный контуруол оройуоннары кохитота сайынны кэмгэ үүнүүнү көрүүгэ-харааһыга көрүүт дезерныйдарым соруктарын туһунан бөһүрөөхү алуулласта. Халлаатынай сыһыоннаһымыттан боолһуура суоһу мааскайдык кинрөн үүнүүнү төһөннө, сыһына тахсыбытыгар буруйданхтары көлхөх бырайылымынатылан, совхоз дирекциятынан уойна туһааннаах нэһиликтэр Советтарын исполкомнарынан материальнай аһиэтинэскэ тартаралларыгар Хатылытаады уойна Одьулууннары народнай контуруол группаларын председателлэринтэ. Баһаны уойна Еремавы соҕулаһаһына.

Ленин аатынан, Эрдик Эри-
тини аатынан уюна Карл Маркс
аатынан колхозтар шаары көтө-
рүү-былаанын басынын ичинен
тилер дыйналы ыялыларыгар
уюна шаары обрботкалырга
сайын Устата трактордары аман
үлөттөлөрүгөр ити колхозтар
бырабыланынчаларын председа-
теллеригөр соруудагына.

Народный контурвал группала-
ри хортоншуйга уонка оёоруот
аһытар ууну куттарыныи, плаари
оёруккалааһынн оёубай кон-
туруолга ммахтаахтар. Ииники-
тин бааһынада суеһу киреэп
үүнүүү төлөнигин, сөөһинин та-
лаарбат иһин бу дьыалада бу-
руйдаахтара. иһиликтэр Со-
веттарын исполкомнарыйан туту-
тыва аһипетинеккэ тартаран
иһиликтээх.

Үүнээгүтөрүү-хараанын туругар Ленин аатынан хондох Амтаасын учдастагын сэлбээдессэй Э. С. Дэлчовский уулна сөнхон олошевонд-агроном С. Н. Пудов отчуоттарын от ыйгар Народнай контуруел комитетыгар истэргэ быһаарылдына.

ОТ ХОМУУРА УОННА НОРУОТ ДОЗОРНАЙДАРА

Народнай хөнтүрүүл комитета, от хомууругар нэрүт дезорнайдырын сөрүктарын туһунан боп-пуруоһу нөрөн баран, бааһына, ходоһа бүтэйдүн сабыыга, от хомууругар бэлэмнэниигэ улахан бытаарыылор тахсыбыттарыи уонна аһыганы эмтээһин тэрээһинэ суох хойутаан ытыллыбы-тын бэлэтээтэ. Сааскы өттүгэр сиим абыйах түс-пүтүмүн, Амма уута кыратык кэлбитинэн уонна үрэхтэр сүүрүгүрдүбэтэхтэринэн сибээстээн сүө-һү аһылыгын бэлэмнээһини тахсыбыт ыра-хаттары туоратыыга народнай контроллердар ак-тивнай ыктытыыны ылан партийнай, советскай, хэһайыстыбанныан органнарга боччумнаах нөм-иү онгороллооугар сөрүк түбүөрүлүннэ.

«Сүөһү аһылыгын сөгөтүпкатын биризмэти-
гэр ыытар уонна 1973—1974 сс. сүөһү кыс-
тыгар колхозтар, совхозтар бэлэмнээр дьаһал-
ларын түстөрүмкэн» ССКП НК уонна ССРС Ми-
нистрэрин Советын уураахтарын итиннэ бу
бөлүүрүска райсовет бастакы сессиятын бы-
һаарыытын олоххо киллэрингэ, от хөнуудугар
бэлэмнэни үлэлэри түргэтинн бүтэрэн хаһаа-
йыстыбалар оттоорукка от ыйын 1 күнүттэн
киирэллэрин тэрийсэллэрингэр пройеуннаабы ко-
митет бэри народнай контролердары абзэтиннэ-
тэти.

Оттуур бары зэвнэлэргэ народнай хөнтүрүүл постарын тэрийэн үлэлэтиллихэтээх. Кинилэр зэвнэлэр уонна биридн отчуттар былааннаах гөрүдахтарын толбрууларын, үлэ тэрээһинин,

хаачыстыбаты уонна диссипилиинэтин тулсарыны күнүгэ контурууллаан тахсыбыт итэ-бэстэри мизэстэтигэр тутатына туоратар дыһал-лары ылан илэһэтээхтэр. Дьыл ыараханыкан сибээстээн уһуллучу болгомото илии эвэнэлэрин уонна мөбү отчуттар ахсааннарын элбэтигэ, эвэнэлэр бары чилиэннэрэ илии хотуурдаах буол-лалларын хааччыйыга ууруллуохтаах.

Хас биригдээд эхсын эбин аһылыгы (былагы, хомуу, дулбаны, лабыктаны) бэлзиниир анал-лаах эвнелары тэрийэн, от хомуура сабаа-нылабыттан үлэбэ тэһнэ туруоран, өннө оһуола эбөлөрүн, пенсионердары, дьэз хаһаайналарын нэгэнин тардыллыахтаах. Бары сүөһү үлэһит-тэригэр эттөөһуннэ сорудахтар тиздриллэх-гээхтэр. Үрүйэлэргэ, өтөхтөргө, аппаларга, изардарга, бааһына уонна суол кытыыларыгар үүһмүт оту барытын кытаанах учуонна ылан, өнү бүтүннүүтүн сирийэн оттөөһуну хөнтүрүүл-эүөх тустаахтар.

Ааспыт сыйларга сорох биригээдэлэргэ, зө-
ноларга от гомнатын үрдэтэн тутуу, өхсүүттар
муньүүну, муньүүттан нэбиһини улаханны
хазлларан уолна оту нуһабаннын нэбиһэн от
хаачыстыбатын мөлтөтүү, мүрүөнү бирикээстигэр
өтөрбөһүн оту сүөһүгэ систии чакчыллара үгүс-
түк тахсаллара. Быйыл итинниң быһыылара
букатын суох өнөрүүгэ, ходоһаны уолна бэ-
һина бурдуугу сүөһү сизинин, тэпсинин ута-
ры өхсүүгүгү народнай контроллердар саамай
антинай ныйтыһыны ылыахтаахтар.

